

13.11.2023

Група №23

Урок №12

Тема уроку: число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах, мають лише форму однини або множини.

Мета уроку:

- + поглибити знання учнів про число іменників,
- + навчити розпізнавати іменники в однині та множині,
- + сприяти розвиткові логічного мислення,
- + збагачувати лексичний запас,
- + виховувати в учнів любов до рідної мови.

Хід уроку.

I. Мотивація навчальної діяльності.

II. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Словниковий диктант з поясненням учнів

Оленці, Волинська область, Наддніпрянина, Підмосков'я, Поділля; бостон(тканина), йокшир (порода свиней), мадера(сорт вина), сваява (мінеральна вода),сенбернар(порода собаки)- утворені від географічних найменувань назви тварин, птахів , страв, напоїв, тканин і.т. пишуться з малої літери; Верховний суд України, генеральні штати Королівства Нідерландів, Збройні сили України, Центральна рада, Державна дума, Земський собор(у словосполученнях – назвах державних, партійних, громадських профспілкових та інших установ і організацій як України, так і інших держав з великої літери пишеться тільки перше слово, що входить до складу назви це

стосується й назв державних установ минулого), твір, молоко(одн), людство(одн), ножиці(мн), дріжджі (мн).

- Які з останніх п'яти слів словникового диктанту вживаються тільки в однині, а які тільки у множині ? Назвіть.

(Тільки у однині: молоко, людство;

Тільки у множині : ножиці, дріжджі.)

Фронтальне опитування.

Які числа має іменник? (**однину, множину**).

Яке значення має форма однини та множини?(**одичність, множинність**).

Чи є такі іменники , які мають тільки форму однини чи множини? Якщо є, то приведіть наприклад.(**Є. наприклад тільки однина: олія. Листя; тільки множини: штани , хрестини, Суми; тільки в множині : висівки, фінанси, хрестини.**)

III. Сприймання та засвоєння учнями нового матеріалу.

За відношенням до числа іменники поділяються на три групи:

- **Іменники , що вживаються в однині та множині .**

Н.: твір- твору, кіт- коти.

- **Іменники, що вживаються тільки в однині:**

1. **НАЗВА РЕЧОВИН:** сметана, чорнило, клей.
2. **ЗБІРНІ ІМЕННИКИ:** людство, листя, худоба.
3. **ІМЕННИКИ З АБСТРАКТНИМИ ЗНАЧЕННЯМИ :**
телебачення, доброта.
4. **ВЛАСНІ НАЗВИ:** Тернопіль, Волинь, Прип'ять.

- **Іменники , що вживаються тільки в множині:**

1. **НАЗВИ ПАРНИХ ПРЕДМЕТІВ:** штани, ножиці, сани.
2. **НАЗВИ, ЩО МАЮТЬ МАТЕРІАЛЬНО –РЕЧОВИННЕ ЗНАЧЕННЯ:** дріжджі, висівки.

3. **НАЗВИ СУКУПНОСТЕЙ ПРЕДМЕТІВ:** гроші, фінанси.
4. **НАЗВИ ВІД РІЗКІВ ЧАСУ, СВЯТ, ПОБУТОВИХ ОБРЯДІВ:** хрестини.
5. **ВЛАСНІ НАЗВИ :** Суми, Семигори, Черкаси.

На основі правил складіть таблицю для запам'ятовування.

Речовина	ч	парні предмети
Збірні	и	матеріально – речовинні
Абстрактні	с	сукупності предметів
Дії, ознаки	л	гри, звичаї, обряди
Власні назви	о	географічні назви

Прокоментуйте її (*Є іменники . що вживаються тільки у однині , це: назви речовин, збірні іменники, іменники з абстрактним значенням, власні назви; а є іменники, що вживаються тільки у множині, це: назви парних предметів, назви, що мають матеріально –речовинне значення, назви сукупностей предметів, назви ігор, звичаїв , обрядів, географічні назви.))*

Визначити число іменників.

Вишня, стіл, масло, цукор, стрільба, штовханина, жовтизна, Сатурн, Панас Мирний, колосся, пір'я, щипці, ліки, жнива, канікули, іменини, заздроці, Гімалаї.

(вишня – одн, стіл-одн, масло- одн, стрільба – одн, штовханина – одн, Сатурн – одн, Панас Мирний – одн, колосся –одн, пір'я – одн; щипці - мн, ліки – мн, жнива – мн, канікули – мн, іменини – мн, заздроці – мн, Гімалаї – мн.)

Розподільний диктант

Розподілити в два стовпчика іменники , ті які вживаються тільки у однині та тільки у множині

Гілля, гроші, діти, фінанси, дрібнота, коріння, студентство, геройство, добро, дебати, іменини, посиденьки, пустоці, добро, мир, слава, бензин , шахи, вершки, висівки, макарони, Альпи, Карпати, граблі, молоко, цукор, чай, Дніпро ,Україна , Чигирин

(гілля, дрібнота, коріння, студентство, геройство, добро, мир, слава, бензин, молоко, цукор, чай, Дніпро ,Україна , Чигирин - тільки у однині, (Гроші, діти, фінанси, дебати, іменники, посиденьки, пустоці, шахи, вершки, висівки, макарони, Альпи, Карпати, граблі – тільки у множині.)

IV. Усвідомлення нових знань у процесі практичної діяльності.

1. Придумати текст , використовуючи слова з розподільного диктанту, що вживаються тільки у однині, тільки у множині.(4 речення) (Гроші треба на іменини України. Слава України – Дніпро. Студентство святкує іменини у Альпах. Сани, ковзани, шахи – їх розваги).

2. Тести

1. Вкажіть, у якому рядку не всі іменники мають форми і однини , і множини.

- 1. Гори, річки, ходіння, Харків, озера.**
- Дитина, гірка. комаха, будинок, слово.
- книга, читач, пісня, вірш, викладач.
- край, район, серце, козак, гребля.
- садочок, черешня, дерево.

2. У якому рядку всі іменники мають форму тільки множини?

- 1. Лінощі, веселоці, мудроці, заздроці, жнива.**
- Думки, сестри, сім'ї, розмови, двері.
- Альпи, вулиці, байки, бурі, гори.
- Вишні, лелеки, долоні, пісні, Суми.
- Чернівці, міста, долини, джерела, ріки.

3. У якому рядку всі іменники мають форми і однини, і множини?

1. Білизна, височінь, доброта, глибина, заздрість.
2. Селянство, професура, ботвиння. сонце, косар.
3. Фосфор, глина, золото, сало, яшма.
4. **Книга, заєць, огірок, країна, ніс.**
5. Читання, сум, демократизм, доцільність, лагідність.

4. Вкажіть , у якому рядку не всі іменники мають форми і однини, і множини.

1. Мороз, вітер, берег, лебідь, мелодія.
2. **Сніг, знання, сіль, учнівство, учень.**
3. Лелека, степ, стежка, колодязь, пролісок.
4. Вулик, намисто, блискавка, криниця, друг.
5. Казка, герой, хмарка, ранок, гриб.

3. Диктант з коментуванням.

Зелене море

Понад самим берегом в'ється в траві стежка через усе село. Підеш тією стежкою, глянеш кругом себе і скрізь бачиш зелене – зелене море верб , садків, конопель , соняшників, кукурудзи та густої осоки... Серед одного городу вгніздилась прездорова стара , широка та гілляста дика груша , розклала своє **гілля** трохи не при землі на будяки та картоплю.

(І. Нечуй – Левицький) 54 слова.

Назвати іменники , що вживаються лише в однині.

V. Підсумок уроку.

**Прочитайте пари слів, поставте наголос, визначте число іменників.
Складіть з двома парами слів речення.**

Вода – води, Сіль - солі, хліб - хліба, крупа – крупи, пісок - піски.(Вода – джерело життя. Води Чорного моря омивають Крим. Хліб – всьому голова. Хліба розстелилися на полі щедрим колосом.)

Зробіть висновок, з того, що ви сьогодні на уроці вивчили , використовуючи матеріал підручника .

(сьогодні на уроці ми поглибили свої знання про категорію числа. Число іменників вказує на кількісний вияв того, що називає іменник. Більшість іменників мають однину і множину – це назви конкретних предметів , які піддаються лічбі і здатні поєднуватися з кількісними числівниками.

Наприклад : п'ять днів, три верби, дві стежки. Але є й такі іменники, які мають лише одну форму числа. Тільки в однині вживаються іменники : збірні, з абстрактним значенням, речовинні, власні назви; тільки у множині вживаються іменники , що називають : сукупність предметів, істот, часові поняття, ігри, парні предмети, речовина, географічні поняття.)

VI. Домашнє завдання.

Провести роботу з текстом.

Виконати таке завдання:

Прочитати текст, дати йому назву, визначити тему та головну думку висловлювання. Знайти іменники та записати їх в таблицю.

Сьогодні у лісі справжній жовтневий листопад. Клени обсіпаються від найменшого подиху вітерця. Гаснуть осінні вогневі барви. Деякі листки, засихаючи, скручуються у дудочку, і коли обережно розгорнути такий листок, всередині в ньому тремтить кришталева росинка. Повітря насичене різноманітними пахощами. Невпевнено із-за хмар виглядає сонечко.

Як же поріділи дерева! Наче довго хтось брів по коліна в опалому листі, прийшов і навстіж розчинив у лісі тисячу синіх віконць. Зменшення світла і зміна кольорів у природі навіяли сум.

Відповідь.

Жовтневий листопад – назва тексту.

Тема: показати красу восени.

Головна думка: пізня осінь – краса та сум одночасно.

Іменники, що мають дві форми		Іменники, що мають лише одну форму	
<i>однини</i>	<i>множини</i>	<i>або однини</i>	<i>або множини</i>
у лісі	клени	повітря	пахощами
листопад	барви	листі	
подиху	листки	зменшення	
вітерця	хмар	сум	
дудочку	дерева		
листок	коліна		
росинка	віконець		
сонечко	кольорів		
у лісі			
світла			
зміна			
у природі			

Тести

1. Вкажіть, у якому рядку не всі іменники мають форми і однини , і множини.
  1. Гори, річки, ходіння, Харків, озера.
  2. Дитина, гірка. комаха, будинок, слово.
  3. книга, читач, пісня, вірш, викладач.
  4. край, район, серце, козак, гребля.
  5. садочок, черешня, дерево.
2. У якому рядку всі іменники мають форму тільки множини?
  1. Лінощі, веселощі, мудрощі, заздрощі, жнива.
  2. Думки, сестри, сім'ї, розмови, двері.
  3. Альпи, вулиці, байки, бурі, гори.
  4. Вишні, лелеки, долоні, пісні, Суми.
  5. Чернівці, міста, долини, джерела, ріки.
3. У якому рядку всі іменники мають форми і однини, і множини?
  1. Білизна, височінь, доброта, глибина, заздрість.
  2. Селянство, професура, ботвиння. сонце, косар.
  3. Фосфор, глина, золото, сало, яшма.
  4. Книга, заєць, огірок, країна, ніс.
  5. Читання, сум, демократизм, доцільність, лагідність.
4. Вкажіть , у якому рядку не всі іменники мають форми і однини, і множини.
  1. Мороз, вітер, берег, лебідь, мелодія.
  2. Сніг, знання, сіль, учнівство, учень.
  3. Лелека, степ, стежка, колодязь, пролісок.
  4. Вулик, намисто, блискавка, криниця, друг.
  5. Казка, герой, хмарка, ранок, гриб.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.